

Imię i nazwisko doktora: Ewa Murawska	
Tytuł rozprawy doktorskiej: Ocena pracy nauczyciela w warunkach przemian edukacyjnych	
Promotor: Prof. dr hab. Ryszard Parzęcki	
Recenzenci: Prof. dr hab. Jan Jakóbcowski; Prof. dr hab. Antoni Smołański	
Data publicznej obrony: 27.06.2000 r.	Data nadania stopnia: 11.07.2000 r.
Charakterystyka rozprawy doktorskiej*: Przedmiotem rozprawy doktorskiej uczyniono problem kontroli i oceny pracy nauczyciela, eksponując złożoność tej problematyki, kontrowersyjność i niejednoznaczność, a także doniosłe znaczenie dla praktyki. Badaniom towarzyszyło przekonanie, iż są we wszystkich poważnych dyskusjach o edukacji takie pytania, które stawia się wielokrotnie i na które bezustannie trzeba szukać odpowiedzi, ponieważ uwarunkowane są one zmieniającymi się ustawicznie okolicznościami społecznymi, politycznymi, gospodarczymi oraz przemianami w obszarze systemu edukacji. Są to więc pytania wręcz fundamentalne, głównie w perspektywie działań reformatorskich, a więc ciągle istotne pytania o cele i treści wybranych procesów edukacyjnych, o kierunki reform, o jakość pracy i ucznia i nauczyciela. Potrzeba stawiania takich pytań i poszukiwania na nie odpowiedzi z całą ostrością ujawniała się w czasie, gdy realizowano badania, jak się okazuje i dzisiaj pozostała aktualna. Pytanie o kierunki zmian w systemie kontroli i oceny pracy nauczyciela, nieodłącznie związane jest z pytaniem o model szkoły, o funkcje i zadania nauczyciela i jego rolę w dokonujących się przeobrażeniach. Istotne stało się przeświadczenie, iż edukacja dialogu, otwartości, demokracji wymaga innego niż dotychczasowy „nadzoru” pracy pedagogicznej, który powinien nauczyciela traktować podmiotowo i zapewniać mu przestrzeń samodzielności i kreatywności i zawodowej. Takich szans nie daje centralistyczna, zbiurokratyzowana administracja oświatowa, regulująca drobiazgowo wszystkie niemal działania nauczyciela i nadal eksponująca kontrolno-rozliczeniowe funkcje tzw. „nadzoru pedagogicznego”, zamiast instruktażowo – wspierających. W płaszczyźnie teoretycznej nawiązano do takiego dyskursu o edukacji, który preferuje kontekstualną teorię rzeczywistości, co oznacza, że wszelkie twierdzenia są zrozumiałe i możliwe do dyskusji jedynie wewnątrz ich kontekstu społecznego. W przekonaniu autora rozprawy takie podejście odcina się od tych ujęć, które rozpatrują problemy zawodu nauczyciela, w tym zagadnień kontroli i oceny pracy pedagogicznej w kategoriach wąsko pojętego rzemiosła, technologii edukacyjnej czy pomiaru respektującego wyłącznie prakseologiczne kryteria. Skoncentrowano więc swoje dociekania wokół następujących pytań: czy ciągle rozwijana i powszechnie stosowana strategia oceniania pracy nauczyciela jest swoistym narzędziem przymusu i pewnym środkiem nacisku jakiemu ustawicznie podlegają nauczyciele? Czy może jest tak, że oceny nie da się unikać, a prawidłowo stosowana może stać się cenną informacją zwrotną o osiągnięciach zawodowych nauczyciela, jego słabych i mocnych stronach, a zgodnie z założonymi funkcjami – może być ważnym instrumentem regulacyjnym w utrzymaniu na właściwym (coraz wyższym) poziomie pracy dydaktyczno-wychowawczej w placówkach oświatowych i stanowić jednocześnie podstawę weryfikacji kompetencji i przydatności do dalszej pracy nauczyciela? Wyniki badań własnych pozwoliły na sformułowanie wniosków dotyczących opinii nauczycieli na temat procedury oceniania ich pracy przez zwierzchników, a także tych, których doświadcza on w relacjach ze swoimi uczniami i ich rodzicami.	
Określenie wkładu wniesionego rozprawą doktorską do pedagogiki*: Badania stanowią próbę uchwycenia stanu świadomości nauczycieli u schyłku lat 90-tych XX w., koncentrując się głównie na zebraniu i analizie ich opinii odnośnie kontroli i oceny ich pracy. Pomysł na takie ujęcie problemu wynikał z niepokoju o gotowość nauczycieli do	

autentycznego współuczestnictwa w kreowaniu nowej rzeczywistości edukacyjnej i z poczucia istnienia dostrzegalnej wówczas luki w zakresie wiedzy o tym, co sami nauczyciele myślą o przemianach edukacyjnych (wówczas w kontekście reformy systemu edukacji), a głównie o zasadach i formach oceniania ich pracy. Tym bardziej, iż problematyka ta traktowana była (i nadal jest) marginesowo. Wobec dominowania wówczas na rynku wydawniczym publikacji o charakterze poradniczym, stanowiących wykładnię zarządzeń czy instrukcji władz oświatowych, koncentrujących się głównie na zasadach funkcjonowania tzw. nadzoru pedagogicznego oraz kompetencjach i odczuciach osób oceniających, moje badania, które z założenia zorientowane były na badanie opinii samych nauczycieli. Takie dopełnienie dotychczasowej wiedzy okazało się nie tylko jeszcze jednym głosem na temat przyszłości polskiej edukacji, ale okazało się również pożyteczne. Opublikowanie wyników badań w książce pt. *Kontrowersje wokół oceniania pracy nauczyciela*, Wyd. WSP w Słupsku, Słupsk 2005, która spotkała się z dużym zainteresowaniem środowisk nauczycielskich, potwierdza celowość podejmowania takich badań.

* Opracowane przez Autora rozprawy